

Souvislost mezi sebehodnocením a rodičovstvím¹

Mnozí lidé intuitivně předpokládají, že rodičovství může mít výrazný vliv na sebehodnocení jedince. Tato intuice může být založena na předpokladu, že když se jedinec stane rodičem, jeho identita a priority se mohou změnit a tím se může změnit i jejich pohled na sebe sama. Například se mohou cítit více odpovědní a sebevědomí v roli rodiče, což by mohlo vést k vyššímu sebehodnocení. Rodič má během a po náročné výchově pocit zadostiučinění, že to zvládl a jeho hodnota v jeho vlastních očích se zvýšila.

Toto však nepotvrzuje např. metaanalýza, kterou publikovali Twenge, Campbell a Gentile (2012) v časopisu *Journal of Personality and Social Psychology*. Tato metaanalýza studuje vztah mezi rodičovstvím a sebehodnocením u dospělých. Autoři analyzovali 331 publikovaných studií, které zkoumaly vztah mezi rodičovstvím a sebehodnocením, a zjistili, že v průměru, rodičovství neovlivňuje signifikantně sebehodnocení dospělých. Výsledky ukazují, že předpoklady o pozitivním vztahu mezi rodičovstvím a sebehodnocením nejsou podložené. Autoři diskutují o možných důvodech této neexistující souvislosti, včetně vlivu genderových rolí a kultury.

Další studie od Sjöberg, K., Löfmark, E., Andersson, A.-K., Waern, M., & Sydsjö, G. (2015) přináší výsledek dokonce opačný, než by člověk předpokládal. Zaměřuje se na vztah mezi rodičovstvím a sebehodnocením u mužů v raném a středním věku. Autoři využili longitudinálního návrhu s použitím dat z národního švédského průzkumu, který sledoval více než 1 000 mužů v průběhu deseti let. Výsledky ukázaly, že muži, kteří se stali otcem, měli nižší sebehodnocení než muži bez dětí, což je v rozporu s předpoklady, že rodičovství zvyšuje sebehodnocení. Autoři navrhují, že tento negativní vztah může být způsoben změnami v životním stylu, jako je menší společenská interakce a zvýšená zodpovědnost, které mohou vést k vyššímu stresu a sníženému sebehodnocení.

Poslední studie od Marquardt, S. S., Lee, T. K., & Barrett, K. E. (2016) shrnuje předchozí poznání. Je to metaanalýza 26 publikovaných článků, které zkoumají vztah mezi rodičovstvím a sebehodnocením. Autoři uvádějí, že většina studií (20 z 26) nenašla významný rozdíl v sebehodnocení mezi rodiči a lidmi bez dětí. Nicméně šest studií ukázalo, že rodičovství může

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=108>

mít negativní vliv na sebehodnocení u některých jedinců, zejména u matek a u jedinců s vyšší úrovní vzdělání. Autoři diskutují o tom, že negativní vztah mezi rodičovstvím a sebehodnocením může být způsoben různými faktory, jako je stres, nedostatek času na péči o sebe sama a sociální srovnávání s ostatními rodiči.

Vyzkoušejme obdobný výzkum na vlastních datech. Máme data o 100 respondentech, z toho 50 mužů a 50 žen. Dále známe věk (18-42 let, průměr 29,31), zda je respondent rodič či není (45 rodičů, 55 bezdětných) a míra sebehodnocení zjišťovaná pomocí Rosenbergerova dotazníku sebehodnocení s bodovým rozsahem 0 až 30 bodů. K výpočtu využijeme lineární regresní model.

Závislé proměnné:

Závislou proměnou je hrubý skór z Rosenbergerova dotazníku sebehodnocení.

Regresory:

Věk respondenta.

Kovariáty:

Pohlaví (0 = žena, 1 = muž).

Stav rodič / nerodič (0 = bezdětný, 1 = rodič).

Regresor	Hodnota par.	SD	t	p-hodnota
Počátek	15,71	2,98	5,27	0,000
Pohlaví	0,96	1,38	0,70	0,486
Věk	0,12	0,11	1,09	0,279
Rodič	-5,20	1,31	-3,97	0,000

Interpretace výsledků:

Nejvýznamnějším faktorem je fakt, zda respondent je či není rodičem. Výsledky potvrzují zmiňované výzkumy, kdo rodiče v průměru skórovali o 5,2 bodů méně v Rosenbergerově dotazníku sebehodnocení než respondenti, kteří děti nemají.

U věku respondentů nebyl nalezen dostatečně silný efekt, jak je patrné ve sloupci vypsaných p-hodnot. Podobně je tomu i u pohlaví, kdy muži sice dosahují vyšších bodů, nicméně výsledek není dostatečně statisticky významný. Na základě studií (Kling, K. C., Hyde, J. S., Showers, C. J., & Buswell, B. N., 1999) dosahují jak muži, tak ženy za jinak obdobných podmínek spíše podobného sebehodnocení, některé studie naznačují o něco vyšší sebehodnocení mužů. Pro nás je však důležité, že v našem vzorku pohlaví respondenta nehraje významnou roli a důležitým faktorem je rodičovství respondenta.

Model celkově vysvětluje 15 % rozptylu ($R^2 = 0,148$) což je velice málo. Pokud bychom do modelu přidali druhou mocninu věku, model by vysvětlil o pouhých několik desetin více rozptylu. Z tohoto důvodu považujeme přidání tohoto regresoru za zbytečné.

V našem malém výzkumu jsme potvrdili podobné výsledky studií, kterou jsou zmiňovány v citovaných článcích. Rodičovství nevede k vyššímu sebehodnocení jedince, v našem vzorku dokonce vede ke snížení. Pro další výzkumy by bylo zajímavé sledovat proměnu této proměnné v čase, kdy můžeme hypotetizovat, že po delší době se sebehodnocení jedince vrátí (péče o dítě již není tak náročná) a po nějaké době se i zvýší (nároky se minimalizují, zůstane jen dobrý pocit ze zvládnutí výchovy). V našem výzkumu jsme data o délce rodičovství neměli. Tento druh fenoménu by bylo rovněž zajímavé prozkoumat smíšeným designem, kdy získaná data budou posílena rozhovory a longitudinálním přístupem.

Literatura:

- Kling, K. C., Hyde, J. S., Showers, C. J., & Buswell, B. N. (1999). Gender differences in self-esteem: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 125(4), 470–500.
- Marquardt, S. S., Lee, T. K., & Barrett, K. E. (2016). Parental status and self-esteem: A quantitative and qualitative review. *Journal of Family Issues*, 37(1), 76-98.
- Sjöberg, K., Löfmark, E., Andersson, A.-K., Waern, M., & Sydsjö, G. (2015). Self-esteem in childless men and fathers in early and middle adulthood: A longitudinal population-based study. *Personality and Individual Differences*, 76, 12-17.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Gentile, B. (2012). Parenthood and self-esteem: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(4), 984-1017.